

Sluttrapport:

Hjelp, jeg har fått en venneforespørsel av mamma!

Forord

Prosjektet, *Hjelp, jeg har fått en venneforespørsel av mamma!* var et samarbeidsprosjekt mellom Landsforeningen for barnevernsbarn og Redd Barna. NOVA gjennomførte undersøkelsen og publiserte rapporten, *Kontakt på sosiale medier mellom foreldre og barn under offentlig omsorg*, «*Det er jo morsomt for mamma å følge med på oss.*

Da ser hun at vi driver med idrett». Takk til Hilde A. Aamodt og Svein Mossige som skrev rapporten. Takk til alle informantene som stilte opp i rapporten og bidro til ny, viktig nybrottsarbeid. Prosjektet førte til et nytt prosjekt, Barnevernsbarn og sosiale medier (2015/FBI15071).

Vi vil også takke Extra Stiftelsen Helse og Rehabilitering for finansiering av prosjektet.

Sammendrag

Tema for prosjektet er digital kontakt mellom barn under offentlig omsorg og deres foreldre. Bakgrunnen for prosjektet var at Landsforeningen for barnevernsbarn (Lfb) og Redd Barna mottok enkelthenvendelser som viste at barn ble utsatt for press, manipulering og mye uønsket sosial kontakt når de var under barnevernets omsorg. Prosjektet ønsket å bidra til ny kunnskap og konkrete tiltak for å hindre skadelig sosial kontakt på nettet mellom barn under offentlig omsorg og deres foreldre.

NOVA fikk oppdraget med å utvikle en rapport. Det resulterte i rapporten, *Kontakt på sosiale medier mellom foreldre og barn under offentlig omsorg*, «*Det er jo morsomt for mamma å følge med på oss. Da ser hun at vi driver med idrett*». Rapporten bygger på intervjuer med ansatte i barnevernet, fosterforeldre, ungdom og foreldre. Funn fra rapporten viser at den digitale kontakten mellom barn og deres foreldre ofte er positiv for barna, mens det andre ganger er så skadelig at det går utover formålet med å plassere barn under offentlig omsorg. Rapporten viser

at et godt samarbeid mellom foreldre og deres omsorgspersoner er det mest effektive tiltaket for å legge til rette for at barna kan ha positiv, forutsigbar og god kontakt med sine foreldre på nettet. Rapporten ble lansert med en konferanse med over 100 deltakere fra myndighetene, organisasjoner og fra praksisfeltet. Prosjektet resulterte i ett nytt prosjekt, Barnevern og sosiale medier samvær (2015 FBI15071) som skal bidra til at ungdom, barnevern, fosterforeldre skal samles for å utvikle nye løsninger og tiltak for å legge til rette for at barn under offentlig omsorg får bedre beskyttelse mot skadelig kontakt med foreldre i sosiale medier.

Kap 1. Bakgrunn for prosjektet/Målsetting

Allmenn tilgang til nett og mobil endrer hverdagen for barn under offentlig omsorg sin kontakt med foreldre. Bakgrunnen for prosjektet var at Redd Barna og Landsforeningen for barnevernsbarn (Lfb) mottok enkelthenvendelser hvor foreldre oppsøkte barna sine i sosiale nettsamfunn. Enkelthenvendelsene vitnet om at foreldre utøvde følelsesmessig kontroll over barnas hverdagsliv og at det i mange tilfeller skjedde hyppig, og at omsorgssvikten og krenkelser fortsatte etter at foreldre hadde blitt fratatt omsorgen for barna sine. Barna ble utsatt for en lojalitetskonflikt mellom foreldre og fosterforeldre og institusjonen, når foreldrene sa til barna sine at barnevernstjenesten tok feil. Eksemplene viste at foreldre truet med å ta livet sitt, drikke og ikke minst gi barna skyld og ansvar for den situasjonen familien har havnet i. Dette gjør det vanskelig for barna å avvise foreldre på mobil og nett, og dessuten er det vanskelig for omsorgspersonene å få øye på. Det går utover barnas utvikling, helse og trivsel. På bakgrunn av enkelthenvendelser ønsket Lfb og Redd Barna å få mer kunnskap om kontakten som foregår digitalt, og samtidig se på muligheter for å regulerer sosial kontakt mellom barn og foreldre når barn er under offentlig omsorg.

Kap 2. Prosjektgjennomføring/Metode

Lfb og Redd Barna utlyste oppdraget med å lage en rapport gjennom ulike kanaler, blant gjennom Facebook- siden til Lfb. Vi fikk en rekke henvendelser, blant annet fra forskningsmiljøet NOVA. Redd Barna inngikk en samarbeidsavtale med NOVA som hadde gjennomføringsansvar for rapporten. Redd Barna og Lfb hjalp til med sine nettverk og kontakter for å rekruttere informanter til studien.

Kap 3. Resultater og resultatvurdering

Det konkrete resultatet av prosjektet var rapporten,

Kontakt på sosiale medier mellom foreldre og barn under offentlig omsorg «Det er jo morsomt for mamma å følge med på oss. Da ser hun at vi driver med idrett» som er skrevet av Hilde A. Aamodt og Svein Mossige. Rapporten ligger tilgjengelig på NOVAs hjemmesider <http://www.hioa.no/News/Den-vanskelige-kontakten>.

Formålet med dette prosjektet har vært å få mer kunnskap om kontakten gjennom sosiale medier mellom barn under offentlig omsorg og deres foreldre. Vi har vært opptatt av å få svar på hvilke muligheter en slik kontakt gir, men også hvilke utfordringer dette kan skape. I tillegg var vi opptatt av hvordan foreldre, barn, fosterforeldre, miljøpersonell og barnevernets saksbehandlere forholder seg til denne kontakten.

De sentrale problemstillingene i prosjektet har vært:

- hvilket lovverk, retningslinjer eller rammer regulerer kontakten mellom barn og foreldre gjennom sosiale medier?
- hvilke muligheter skaper kontakten gjennom sosiale medier for foreldre og barn under omsorg?
- hvilke utfordringer skaper kontakten gjennom sosiale medier for foreldre og barn under omsorg?
- hvilken betydning har kontakten mellom barn og foreldre gjennom sosiale medier for barna, foreldrene, fosterforeldrene,

Rapporten ble lansert på et seminar med over 100 deltakere fra myndighetsmiljøer, organisasjoner og fra praksisfeltet. Mange aktører bekreftet at tematikken er svært aktuell og komplisert. Det er vanskelig å regulere barn og foreldres nettbruk. Derfor må tiltak for å beskytte barn gå ut på å bedre samarbeid mellom barnevernet, deres foreldre og omsorgspersoner. Det kom også tydelig fram at dårlig oppfølging av foreldre øker faren for skadelig kontakt digitalt, og at omsorgsbehovet til foreldre må ivaretas bedre.

Etter rapporten ble det arrangert en workshop hos Redd Barna med politikere, myndighetsmiljøer og organisasjoner og praksisfeltet. Her ble det utviklet anbefalinger til videre oppfølging. Dokumentet følger vedlagt.

Redd Barna presenterte også rapporten på Barnevernskongressen høsten 2014.

I 2015 følges funn i rapporten opp med et nytt prosjekt, Barnevernsbarn og sosiale medier ((2015 FBI 15071)

Kap 4. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer

I 2015 følges funn i rapporten opp med et nytt prosjekt, Barnevernsbarn og sosiale medier (2015 FBI 15071). Her skal Lfb, fosterhjemsforeningen, barnevernsforeldre og Redd Barna arrangere samling videre for å bidra til kunnskapsutvikling og konkrete løsninger for å bidra til å bedre barns beskyttelse mot skadelig digital kontakt. Videre er det viktig at beslutningstakere som Bufdir og Fylkesnemda også blir ansvarliggjort, slik at det fra myndighetens side jobbes mer målrettet for å ta hånd om barnas digitale samvær med sine foreldre når barn er under offentlig omsorg.

Referat idédugnad om barnevernsbarn bruk av sosiale medier, 21. mai 2014 hos Redd Barna.

Redd Barna, Landsforeningen for barnevernsbarn (Lfb) og Hege Sundt arrangerte en idédugnad om digital kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre. Organisasjonen for barnevernsforeldre (OBF), BLD, en ansatt i fosterhjemskordinator (Frelsesarmeen), en rådgiver i Stortinget, F.O. og Mats Liland deltok på idédugnaden. Bakgrunnen for idédugnaden var rapporten, «*Det er jo morsomt for mamma å følge med på oss. Da ser hun at vi driver med idrett.*» *Barnevernsbarn bruk av sosiale medier*. Rapporten kan lastes ned på <http://www.hioa.no/Aktuelle-saker/Den-vanskelige-kontakten>.

Presentasjon av rapportens hovedfunn og formålet med idédugnaden

Redd Barna redegjorde for hovedfunn i rapporten og understreket at den viser at barnevernet må utvikle tiltak og virkemidler for å styrke barns beskyttelse mot skadelig digital kontakt og å legge til rette for positivt samvær og kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre. Formålet med idédugnaden var å få innspill og ideer til konkrete aktiviteter, tiltak og virkemidler for å sette positivt samvær på dagsorden og hindre skadelig kontakt, samt å diskutere hvem som kan bidra til å ivareta barns interesser for forutsigbar og positiv kontakt. Innspillene oppsummeres og brukes som utgangspunkt for å få ideer til hvordan bedre oppfølging og ivaretagelse av barn på nettet. Dokumentet er summen av innspill og diskusjoner. Deltakerne på møtet står ikke ansvarlig eller bak ideene som er lagt fram.

Hege Sundt hadde en presentasjon av samværets betydning og dilemma.

Hege Sundt skriver inn noen setninger og referanser om betydningen av samvær (fra møtet)

Åpne innspill og diskusjoner relatert til følgende problemstillinger

Hva kan det enkelte barnevernkontor gjøre for å hindre skadelig samvær på nettet, og for å fremme positiv kontakt

- Snakk om digital kontakt mellom barna og deres foreldre. Løft digital kontakt opp som et selvstendig tema.
- Det må være tydelig at det er voksne rundt barna har ansvar for å sette grenser for kontakten, ikke barna selv.
- Sjekklistene for samtaler med barn, foreldre og omsorgspersoner må inneholde spørsmål om digital kontakt.
- Bidra til at temaet digital kontakt og samvær inkluderes i en sak som går til Fylkesnemnda. Det kan bidra til økt bevissthet om at barna og foreldre har digital kontakt.
- Andre instanser enn barnevernet har ansvar for å skape gode rammer for digitalt samvær mellom barn og foreldre, som for eksempel familievernet, ansvarlige for foreldreveiledning og helsestasjonen.
- Det er lettere å bygge tillit, ha en god dialog og snakke om vanskelige temaer hvis møter ikke er på kontoret.
- Sett digital kontakt mellom barn og foreldre inn i veiledningsprogrammet for foreldre.
- Viktig å være klar over at barn kan bli hengt ut i sosiale medier blant sine jevnaldrende når det blir kjent at barn er under offentlig omsorg.

- Tilsynet må spørre om barnevernstjenesten er i dialog med barna.
- Barnevernet skal sette grenser for digital kontakt. Det må skje i dialog mellom barn, foreldre og ansatte i barnevernet.

Hva kan barn og unge selv, interessegrupper, foreldre grupper og andre organisasjoner gjøre for å hindre skadelig kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre?

- En «nøytral» organisasjon kan lage materiell/gi ut brosjyre. Det er viktig for foreldre, som kan ha tillitsproblemer med barnevernet å få materiell fra andre instanser enn barnevernet. Videre er det viktig å få informasjon om hjelpetilbud. Det må lages materiell til ulike grupper, deriblant;
 - Barn
 - Foreldre
 - Ansatte

En avsender kunne ha vært Forum for barnevernkonvensjonen. De kunne ha gitt ut det i samarbeid med Bufdir. Det gir bedre kraft å være flere sammen

- Barn må ha informasjon avhengig av sin alder og modenhet
- Lage en «førstehjelpspakke» med informasjon og løsninger – slik at foreldre får rask oppfølging og hjelp i forbindelse med en omsorgsovertakelse
- Barn og unge må ha tilgang på stabile voksne og personer de kjenner med for å ha samtaler om blant annet nettkontakt med foreldre.
- Barnevernsbarns bruk av sosiale medier må inn i høgskoleutdanningen
- Det må etableres samtale- og støttegrupper, og barn må kunne få informasjon på ung.no og hos Barneombudet. Det kunne også vært lagt til rette for et fora for chat eller en møteplass for å ta opp temaet på for eksempel Facebook.
- Foreldreorganisasjonen er viktig for de som har blitt fratatt omsorgen for egne barn
- Det er viktig med informasjon til ungdom og til fosterforeldrene
- Organisasjoner må skolere og gi opplæring til foreldre. Foreldre må gis trygghet, støtte og omsorg. Det er viktig å skape arenaer for foreldre hvor de kan utveksle erfaringer og kunnskap og hvor de kan få ventilere.
- Informasjon om samvær må ta utgangspunktet i barnet beste. Hvis ikke, oppleves omsorgsovertakelsen som en straff til foreldre. Det går utover barna.

- Ung.no svarer på alt og har tilgang på ekspertise og kan også ta opp spørsmål knyttet til digital kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre
- Det er viktig med gode lavterskeltilbud, og det er viktig å ha muligheten for å være anonym. Her kan barn bruke ung.no og/eller korspahalsen.no
- Involvere barnevernsbarn selv. Lfb har erfaringer med bruk av digitale fortellinger for at barn skal formidle sine erfaringer og til å uttrykke forslag til gode løsninger. Digitale fortellinger kan deles i sosiale medier som for eksempel Youtube.com

Hva kan fosterforeldre og barnevernsinstitusjoner gjøre for å hindre skadelig digital kontakt og å fremme positiv kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre?

- Fortsatt bistand til foreldre etter omsorgsovertakelse, slik at barnet ikke blir den eneste som kan kontaktes.
- Det er viktig å gi hjelp til foreldre og være lydhøre for deres behov. Det er viktig å synliggjøre at foreldre har et sammensatt hjelpebehov etter en omsorgsovertakelse som blant annet økonomiske utfordringer (barnetrygd fjernes), psykiske problemer og andre utfordringer som følger av å ha blitt fratatt omsorg for egne barn
- Viktig at foreldre får kursing etter omsorgsovertakelse
- Digital kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre må inn i en rekke sjekklister og skjemaer som brukes på barnevernsituasjoner
- Digital kontakt må være et tema i den enkelte familie, det må inn i sjekklister, det må tas opp på ansvarsgruppemøter og det må opp som et tema i nemda.
- Det må være tydelig hvor informasjon om nettvett er tilgjengelig. www.tryggbruk.no og andre nettressurser må være tilgjengelig
- Det må være en kanal eller et sted for håndtering av konflikter mellom foreldre, fosterforeldre, barnevernsinstitusjoner. Det må være en upartisk instans som for eksempel Konfliktrådet.
- Fosterforeldre og institusjonene må gi informasjon om de forskjellige organisasjonene.
- PRIDE kurset må ta opp relasjoner til foreldre på nettet, og hva slags kontakt man skal ha.
- Det må holdes kurs i bruk av sosiale medier. Det gjelder både på institusjoner og i barnevernet generelt.
- Digital kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre bør være pensum i profesjonsutdanningen.
- Viktig å legge mer vekt på at barn har behov for at foreldre har det bra. Det er greit at barna får vite dette via andre kanaler enn sosiale medier.

Hva kan BLD og Bufdir gjøre for å hindre skadelig sosial kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre og å fremme positiv kontakt?

- Utvikle materiell og informasjon som må være tilgjengelige på nettet.
- Inkludere digital kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre som en del av arbeidet med retningslinjer for
 - Kommunal barnevernstjeneste
 - Fosterhjemstjenesten
 - Barnevernsinstitusjoner
- Utvikle materiell og informasjon til;
 - Barn og unge
 - Foreldre
 - Fosterforeldre
- Bidra til at digital kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre blir et tema når saker behandles hos Fylkesnemda
- I forbindelse med plassering, må det sikre god informasjon om rammer for digital kontakt og nettvett
- Tema må ivaretas som en del av konfliktløsning mellom fosterforeldre og foreldre
- Alle parter i en fosterhjemssak må få veiledning
- Det må gis mer penger til foreldreveiledning, og veiledningen må også inneholde spørsmål om digital kontakt
- Det må gjennomføres foreldreferdighetskurs for både foreldre og fosterforeldre, og det må inneholde spørsmål om digital kontakt
- Viktig å huske på at vi er i startfasen med å utvikle en ny praksis for å ivareta barnas interesser i saker hva angår digital kontakt. Systemene er fortsatt ikke innrettet etter endringer i barn og voksnes digitale verden.
- Det er viktig å styrke innsatsen med å følge opp foreldre etter overtakelse
- Det er viktig at materiell lages i et språk som er lett tilgjengelig, og det er viktig å lage materiell i flere språk.
- BLD bør lage materiell med informasjon om lovgivningen og ulike hjelpeinstanser i forbindelse med omsorgsovertakelse som oppfølging til foreldre og hvem som kan gi hjelp til å håndtere en konflikt.
- Det er viktig å synliggjøre Bufdir sin rolle med å følge opp den kommunale barnevernstjenesten. Det er for krevende for den lokale barneverntjenesten å følge opp saker på egenhånd.
- Barnevernet er grunnlaget for arbeidet med samvær. Det er viktig at man jobber for å få plassert ansvar for kontakt hos Fylkesnemda.

- Bufdir bør ta opp temaet på opplæringskurs for fosterforeldre
- Digital kontakt mellom barnevernsbarn og deres foreldre bør inn som et tema i ulike rutinehåndbøker.
 - Rutinehåndbok for fosterhjem
 - Den generelle for barnevernet
 - Tilsynet
- Det er en viktig rolle for myndighetene å hjelpe og støtte foreldre etter omsorgsovertakelse. Foreldre trenger hjelp, veiledning og informasjon. BLD bør lage et informasjonshefte til foreldre ved plasser. Det er viktig med en støtteperson til foreldre. Det er viktig å spille på lag med foreldre. Foreldre må vite hvem som kan hjelpe. Det må være godt og tydelig språk.
- Gi tilskudd til sorggruppe til foreldre etter at de har blitt fratatt omsorg for egne barn